

**Početna stranica>Pokretanje sudskog postupka>Gdje i kako>Pravo koje države je mjerodavno?**

Otvoreni postupci u području građanskog pravosuđa koji su započeti prije isteka prijelaznog razdoblja nastavit će se na temelju prava EU-a. Na temelju uzajamnog sporazuma s Ujedinjenom Kraljevinom na portalu e-pravosuđe do kraja 2024. ostat će dostupne informacije povezane s Ujedinjenom Kraljevinom.

**Pravo koje države je mjerodavno?**

Sjeverna Irska

**1 Izvori važećih pravila****1.1 Nacionalna pravila**

Pravila o sukobu prava u Sjevernoj Irskoj koja se odnose na mjerodavno pravo uglavnom proizlaze iz izravno primjenjivih uredbi EU-a. Kad je riječ o građanskim i trgovačkim stvarima, to su:

- Uredba (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I) i
- Uredba (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II).

Zakon o ugovorima (mjerodavno pravo) iz 1990. (kojim se provodi Rimska konvencija iz 1980.) i dalje se primjenjuje na ugovore sklopljene prije 17. prosinca 2009. (Uredba Rim I primjenjuje se na ugovore sklopljene na taj datum ili nakon tog datuma).

Zakon o međunarodnom privatnom pravu (razne odredbe) iz 1995. primjenjuje se samo na situacije koje nisu obuhvaćene Uredbom Rim II (ta se uredba primjenjuje na predmete u kojima je šteta nastala nakon 11. siječnja 2009.).

Tradicionalna pravila običajnog prava i dalje se primjenjuju na protupravno postupanje u pogledu klevete te na nasljedno i imovinsko pravo.

Kad je riječ o obiteljskopравnim stvarima, u pravilu običajno pravo služi kao izvor pravila o mjerodavnom pravu, uz određene iznimke. Pravo Sjeverne Irske u pravilu se primjenjuje u obiteljskopравnim stvarima, uz ograničene iznimke u običajnom pravu (npr. u pogledu poništaja braka) ili zakonodavstvu (npr. u pogledu uzdržavanja na temelju Zakona o nalogima za uzdržavanje (mjere izvršenja) iz 1920. i Zakona o nalogima za uzdržavanje (uzajamno izvršenje) iz 1972.). Kad je riječ o stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću i zaštitom djece obuhvaćenima Uredbom EU-a br. 2201/2003 i Haškom konvencijom od 19. listopada 1996., Pravilnik o roditeljskoj odgovornosti i mjerama za zaštitu djece (međunarodne obveze (Engleska i Wales te Sjeverna Irska)) iz 2010. i članak 15. Haške konvencije iz 1996. sadržavaju pravila o mjerodavnom pravu, tj. da se pravo Sjeverne Irske primjenjuje uz ograničene iznimke.

**1.2 Multilateralne međunarodne konvencije**

- Haška konvencija iz 1961. o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja
- Rimska konvencija iz 1980. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (kako je prethodno navedeno, Uredba Rim I primjenjuje se na ugovore sklopljene 17. prosinca 2009. ili nakon tog datuma)
- Haška konvencija iz 1985. o pravu mjerodavnom za trustove i njihovu priznavanju.

**1.3 Glavne bilateralne konvencije**

Koliko nam je poznato, Ujedinjena Kraljevina nije stranka nijedne bilateralne konvencije koja sadržava odredbe o odabiru prava.

Treba napomenuti da, iako se konvencijama navedenima u prethodnoj točki 1.2. državi dopušta primjena nekog drugog režima odabira prava na vlastite „teritorijalne jedinice“, Ujedinjena Kraljevina odlučila je da to ne primijeni. U skladu s time, konvencije iz točke 1.2 primjenjuju se na sukobe između sastavnih nadležnosti Ujedinjene Kraljevine te na međunarodne sukobe, pri čemu se Sjeverna Irska smatra nadležnosti zasebno od Engleske, Walesa i Škotske.

**2 Provedba pravila o sukobu prava****2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava**

Pravila o sukobu prava u pravilu će se primjenjivati samo ako se barem jedna od stranaka zalaže za njihovu primjenu. Ako se nijedna od stranaka ne zalaže za to ili ako ne postoje zadovoljavajući dokazi o sadržaju stranog prava, sudac će u pogledu tog pitanja u pravilu primijeniti pravo Sjeverne Irske. To se pravilo odnosi na dokaze i postupak te stoga na njega ne utječu uredbi EU-a.

**2.2 Upućivanje**

Uredbama EU-a isključuje se primjena načela upućivanja na daljnje pravo (*renvoi*) u predmetima uređenima pravilima EU-a o odabiru prava, a to je bilo i prevladavajuće stajalište u skladu sa Zakonom o međunarodnom privatnom pravu (razne odredbe) iz 1995. i Zakonom o ugovorima (mjerodavno pravo) iz 1990. Stoga, ako se u pravilu Sjeverne Irske o odabiru prava upućuje, na primjer, na francusko pravo, primjenjivat će se francusko domaće pravo, čak i ako bi francuski sud primijenio pravo neke druge države. Jedno od obrazloženja za odbijanje primjene upućivanja u tim predmetima jest to što bi se upućivanjem narušila složena pravila utvrđena u zakonodavstvu.

Uloga upućivanja u ostalim područjima prava sada je donekle ograničena, a u nekim slučajevima nije potpuno jasna. Može se reći da će se upućivanje primjenjivati u predmetima koji se odnose na zemljišta u inozemstvu, na koje se u okviru prava Sjeverne Irske primjenjuje *lex situs*. U takvim predmetima nastoji se djelovati pragmatično i primjenjivati isto pravo koje primjenjuje sud u čijoj se nadležnosti imovina nalazi kako bi se povećala vjerojatnost da će se svaka odluka o toj imovini moći provesti. Ravnoteža odluka prvostupanijskih sudova donesenih o materijalnoj pokretnoj imovini koja se nalazi u inozemstvu uspostavlja se time što primjena načela *lex situs* neće uključivati upućivanje. Međutim, treba napomenuti da je u mnogim slučajevima dokazivanje sadržaja stranih pravila o odabiru prava skupo i da stranke često odluče da neće zagovarati njihovu primjenu (vidjeti prethodno navedenu točku 2.1.).

**2.3 Promjena povezujućeg faktora**

Predmetno se pitanje rješava tako da se u okviru svakog pravila o odabiru prava određuje trenutak u kojem se utvrđuje povezujući faktor. Na primjer, kad je riječ o prijenosu pokretne imovine mjerodavno je pravo koje se primjenjuje na mjestu na kojem se predmetna pokretna imovina nalazi u trenutku prijenosa.

**2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu**

U skladu s tradicionalnim pravilima sudovi Sjeverne Irske mogu odbiti primjenu prava bilo koje države ili državnog područja koje je u suprotnosti s javnim poretom. Na javni poredak utječu međunarodne obveze Ujedinjene Kraljevine, posebno Europska konvencija o ljudskim pravima.

Osim toga, uredbama Rim I i Rim II sada se predviđa primjena pravila neposredne primjene države pred čijim se sudom vodi postupak, *neovisno o pravu koje se inače primjenjuje na ugovor*. Ta se pravila općenito nalaze u okviru prava o zaštiti potrošača i radnog prava ili u zakonodavstvu kojim se dopunjuje međunarodna konvencija.

## 2.5 Dokaz stranog prava

Sadržaj prava bilo koje države ili državnog područja izvan Sjeverne Irske stranke dokazuju kao da je riječ o činjenici. Međutim, na sucu je da utvrdi učinak dokaza pruženih o tom pravu.

U postupcima pred sudom u Sjevernoj Irskoj osoba koja je za to odgovarajuće kvalificirana na temelju svojeg znanja ili iskustva nadležna je za provođenje vještačenja o pravu bilo koje države ili državnog područja izvan Sjeverne Irske, neovisno o tome je li u toj državi ili državnom području djelovala ili je ovlaštena djelovati kao pravni stručnjak.

U određenim okolnostima sud u Sjevernoj Irskoj može uzeti u obzir raniju odluku ili nalaz engleskog suda u pogledu prava bilo koje države ili državnog područja izvan Sjeverne Irske. Pisana obavijest o tome da se stranka namjerava pozvati na raniju odluku mora se dostaviti svakoj od ostalih stranaka ili njihovim odvjetnicima.

## 3 Pravila o sukobu prava

### 3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

U svim predmetima koji se odnose na ugovorne obveze i koji uključuju odabir prava izravno se primjenjuje Uredba Rim I. Pravila o odabiru prava iz te uredbe mogu se primjenjivati i na predmete koji se na temelju prava Sjeverne Irske ne bi smatrali predmetima koji se odnose na ugovorne obveze (npr. ako sporazum nije uvjetovan protučinidbom, npr. ugovori o darovanju).

Postupovna pitanja određuju se u skladu s načelom *lex fori*. Stoga su procjena razine štete (ali ne i vrste štete) i način dokazivanja uređeni pravom države pred čijim se sudom vodi postupak. Na rokove zastare primjenjuje se materijalno pravo te su stoga u slučaju ugovornih obveza utvrđeni pravom koje se primjenjuje na temelju predmetne uredbe.

U predmetima u kojima su stranke napravile izričit odabir prava ili je odabir prava moguće dokazati s razumnom sigurnošću, primjenjivat će se navedeno pravo. Vjerojatno je da će se odabir moći dokazati s razumnom sigurnošću ako je ugovor u standardnom obliku za koji je poznato da je uređen određenim pravom ili ako se uzimaju u obzir prethodni sporazumi između stranaka. Ako postoji sporazum o odabiru suda, to je često dovoljno da se zaključi da je namjera bila odabrati pravo tog suda, ali to ne mora uvijek biti tako. Kad je riječ o arbitražnom sporazumu, ako su navedeni kriteriji za odabir arbitara lakše će se moći izvesti zaključak o odabiru prava, ali ako se arbitri utvrđuju upućivanjem na neko međunarodno tijelo, mnogo je manja vjerojatnost da će se odabir smatrati dokazanim s razumnom sigurnošću.

Sloboda odabira ograničena je u više pogleda. Prvo, kad je riječ o potrošačkim ugovorima i ugovorima o radu, odabirom prava ne može se potrošaču ili zaposleniku uskratiti zaštita koja se pruža obveznim pravilima koja su propisana u skladu s pravom koje bi se primjenjivalo na predmet da ne postoji izričit odabir prava. Drugo, ako su svi elementi situacije povezani s jednom državom, odabirom drugog prava ne može se zaustaviti primjena obveznih pravila te države. Primjenjuju se i pravila o zaštiti potrošača povezana s ugovorima o osiguranju. Moglo bi se napomenuti i da se, u slučaju neslaganja u pogledu valjanosti odabira, na primjer u slučaju navoda o prisili, o pitanju je li takav odabir bio valjan odlučuje na temelju pretpostavljenog mjerodavnog prava (tj. prava kojim bi ugovor bio uređen da je odabir valjan), osim ako bi to bilo „nerazumno” (pri čemu se može primijeniti pravo uobičajenog boravišta stranke koja tvrdi da nije pristala na taj odabir).

U slučajevima kada nema izričitog odabira prava ili odabira koji se može dokazati s razumnom sigurnošću, Uredbom Rim I predviđena su posebna pravila ovisno o vrsti ugovora. Međutim, u slučaju da su ta pravila neuvjerljiva, pravo koje će se općenito primjenjivati bit će pravo uobičajenog boravišta stranke koja ispunjava ugovor na karakterističan način. Stranku koja ispunjava ugovor na karakterističan način nije uvijek lako utvrditi, ali je to obično stranka koja ne plaća robu ili uslugu (npr. takva stranka može biti prodavatelj proizvoda, zajmodavac u bankovnoj transakciji, jamac u ugovoru o jamstvu). Ta se pretpostavka može oboriti u korist države s kojom je ugovor bliže povezan.

### 3.2 Izvanugovorne obveze

Kad je riječ o izvanugovornim obvezama u većini će se slučajeva primjenjivati Uredba Rim II. Zakon o međunarodnom privatnom pravu (razne odredbe) iz 1995. primjenjivat će se samo na pitanja koja se odnose na protupravno postupanje koja nisu obuhvaćena tom uredbom, a kleveta je i dalje uređena običajnim pravom (vidjeti u nastavku).

Rokovi zastare isto se tako utvrđuju mjerodavnim pravom.

U skladu s Uredbom Rim II, opće je pravilo da se primjenjuje pravo mjesta u kojem je nastala šteta. Posebnim se pravilima utvrđuje pravo koje se primjenjuje na određene vrste izvanugovornih obveza, uključujući odgovornost za proizvode, nelojalnu konkurenciju, protupravno postupanje povezano sa zaštitom okoliša i protupravno postupanje povezano s pravima intelektualnog vlasništva. Tom se uredbom u određenim okolnostima strankama omogućuje i odabir mjerodavnog prava, ali ta se mogućnost ne može primijeniti u svrhu izbjegavanja obveznih pravila prava EU-a ili domaćeg prava. Treba napomenuti da je procjena štete predmet mjerodavnog prava.

Kako je prethodno navedeno, kleveta (koja uključuje klevetu o vlasničkim pravima, klevetu o robi, zlonamjerno iznošenje neistina i bilo koju tražbinu na temelju stranog prava „koja odgovara [takvoj] tražbini ili joj na neki drugi način nalikuje”) je i dalje uređena običajnim pravom. U takvim se slučajevima primjenjuje „pravilo dvostruke utuživosti”: protupravno postupanje u Sjevernoj Irskoj utuživo je samo ako se protiv njega može pokrenuti građanski postupak na temelju stranog prava države u kojoj se djelo dogodilo (obično objavljivanje) i, da je djelo počinjeno u Sjevernoj Irskoj, protiv njega bi se mogao pokrenuti građanski postupak na temelju prava Sjeverne Irske. Međutim, na to se pravilo primjenjuje jedna iznimka: ako druga država ima izraženiji odnos s tim događajem i strankama primjenjivat će se pravo te države. Treba napomenuti da je to područje primjene vrlo neodređeno.

Kad je riječ o upravljanju trustovima, mjerodavno pravo uređeno je Zakonom o priznavanju trustova iz 1987. kojim se provodi Haška konvencija o pravu mjerodavnom za trustove. Time se predviđa da je mjerodavno pravo ono koje je odabrao osnivač trusta ili, ako nije izvršen takav odabir, pravo s kojim je trust najuže povezan. Tim se pravom utvrđuje valjanost trusta, njegovo osnivanje, učinci i upravljanje trustom.

### 3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Pri rođenju, prebivalište osobe (prebivalište na temelju rođenja) jednako je prebivalištu njezina oca u trenutku njezina rođenja, ako je dijete zakonito. Ako je dijete rođeno izvan braka ili ako je u trenutku rođenja djeteta otac mrtav, prebivalište djeteta jednako je prebivalištu njegove majke. To se pravilo primjenjuje sve dok dijete ne navrši 16 godina (tj. prebivalište djeteta mijenja se u prebivalište oca odnosno majke).

Za osobe starije od 16 godina i dalje se primjenjuje prebivalište na temelju rođenja, osim ako steknu prebivalište na temelju izbora. Kako bi stekla prebivalište na temelju izbora osoba mora imati stvarno boravište u relevantnoj državi s namjerom neograničenog ili stalnog boravka u toj državi. Ako bilo koji od tih elemenata prestane postojati, više se ne primjenjuje prebivalište na temelju izbora već prebivalište na temelju rođenja.

Prebivalište supruge više se ne određuje prema prebivalištu njezina supruga, već se procjenjuje neovisno.

Sposobnost preuzimanja određenih obveza (npr. sklapanja ugovora, sastavljanja oporuke, sklapanja braka) utvrđuje se pravilima specifičnima za to područje te se o njima raspravlja u odgovarajućim odjeljcima.

### 3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

U predmetima za koje su nadležni sudovi u Sjevernoj Irskoj odgovornosti roditelja prema maloljetniku (mlađem od 18 godina) utvrđuju se pravom Sjeverne Irske, čak i ako dijete ima boravište u inozemstvu i strani je državljanin. Međutim, sud u Sjevernoj Irskoj, u skladu s Uredbom EU-a br. 2201/2003, bit će nadležan samo ako dijete ima boravište u Sjevernoj Irskoj ili ako se dijete nalazi u drugoj državi članici, a barem jedan bračni drug ima roditeljsku odgovornost i pristaje na nadležnost.

Dijete će se smatrati zakonitim ako je rođeno u zakonitom braku bez obzira na to gdje je rođeno ili ako je bilo zakonito na temelju prava prebivališta obaju roditelja u trenutku svojeg rođenja.

Sud u Sjevernoj Irskoj, ako je nadležan, primjenjivat će pravo Sjeverne Irske kako bi pojedinca imenovao skrbnikom djeteta (a bit će nadležan ako je podnositelj zahtjeva državljanin Ujedinjene Kraljevine ili ima redovno boravište ili se nalazi u Sjevernoj Irskoj).

Sud u Sjevernoj Irskoj primjenjivat će pravo Sjeverne Irske u predmetima posvojenja kad god ima nadležnost (a imat će nadležnost ako podnositelj zahtjeva ima prebivalište u Sjevernoj Irskoj u vrijeme podnošenja zahtjeva, ali će sud razmotriti i vjerojatnost priznavanja naloga u inozemstvu ako je to relevantno za izvršavanje njegove nadležnosti). Učinak takvog naloga prijenos je svih odgovornosti s postojećih roditelja na posvojitelje.

### **3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja**

Formalna valjanost braka uređena je pravom mjesta sklapanja braka. Tim se pravom uređuje valjanost čina sklapanja braka i njegovih sastavnih dijelova, npr. moraju li se izgovoriti određene riječi, mora li se koristiti određenom zgradom, je li potreban pristanak roditelja i može li se brak sklopiti preko punomoćnika. Postoje ograničene iznimke od tog pravila, posebno ako nije moguće sklopiti lokalni oblik braka. Osim toga, posebna pravila primjenjuju se na pripadnike oružanih snaga koji služe u stranoj zemlji koja nije članica Commonwealtha.

Sposobnost osobe da sklopi brak određuje se prema prebivalištu relevantne osobe u trenutku neposredno prije sklapanja braka. Tim se pravom uređuju pitanja kao što su suglasnost stranaka, zahtjevi u pogledu dobi i s kojim članovima svoje šire obitelji osoba ne može sklopiti brak. Kad je riječ o posebnim zahtjevima u pogledu dobi, brak neće biti valjan ako je bilo koja od stranaka u to vrijeme bila mlađa od 16 godina, u slučaju da stranke imaju prebivalište u Sjevernoj Irskoj.

Pravom Sjeverne Irske nisu predviđeni istospolni brakovi. Međutim, istospolne zajednice zasnovane u drugim zemljama u određenim se okolnostima mogu smatrati životnim partnerstvima na temelju prava Sjeverne Irske.

Kad je riječ o razvodu braka, sud u Sjevernoj Irskoj bit će nadležan samo za postupke razvoda u skladu s Uredbom Vijeća br. 2201/2003. Ako je ispunjen jedan od sljedećih uvjeta: bračni drugovi imaju uobičajeno boravište ili prebivalište u Sjevernoj Irskoj, bračni drugovi imali su uobičajeno boravište u Sjevernoj Irskoj, a jedan od njih ondje i dalje ima boravište, protustranka ima uobičajeno boravište u Sjevernoj Irskoj, a podnositelj zahtjeva imao je boravište u Sjevernoj Irskoj najmanje jednu godinu prije datuma podnošenja zahtjeva (ili šest mjeseci ako je podnositelj zahtjeva državljanin države članice). Ako nijedan od tih uvjeta nije ispunjen i nijedna druga država članica nije nadležna, domaćim pravom nadležnost se dodjeljuje sudovima Sjeverne Irske ako je barem jedna od stranaka imala prebivalište u Sjevernoj Irskoj u trenutku pokretanja postupka razvoda. Ako je nadležan sud u Sjevernoj Irskoj, na postupak razvoda primijenit će pravo Sjeverne Irske. U postupku za donošenje odluke o poništaju, prethodno navedena prava (pravo mjesta čina sklapanja braka ili pravo prebivališta stranke) primjenjivat će se ovisno o razlogu poništaja. Strano rješenje o razvodu priznat će se ako je jedna od stranaka imala uobičajeno boravište ili prebivalište u toj zemlji ili je bila njezin državljanin za vrijeme trajanja postupka razvoda.

Kad je riječ o obvezama uzdržavanja, Ujedinjena Kraljevina obvezana je Uredbom Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja. Sud u Sjevernoj Irskoj bit će nadležan ako je nadležan za postupak razvoda braka ili ako je rješenje o razvodu doneseno u postupku koji je pokrenut u drugoj zemlji, pri čemu jedna od stranaka ima prebivalište u Sjevernoj Irskoj za vrijeme trajanja postupka razvoda u drugoj zemlji ili je imala uobičajeno boravište u Sjevernoj Irskoj jednu godinu do tog datuma, ili ako jedna stranka ima materijalni interes u bivšoj zajedničkoj kući koja se nalazi u Sjevernoj Irskoj. U takvim slučajevima primjenjivat će se pravo Sjeverne Irske.

### **3.6 Bračnoimovinski režimi**

Ako ne postoji bračni ugovor ili nagodba, prava supruge i supruga na pokretnoj imovini drugog bračnog druga (neovisno o tome je li stečena prije sklapanja braka ili za vrijeme njegova trajanja) utvrđena su pravom prebivališta bračnih drugova u vrijeme sklapanja braka. Ako je prebivalište supruge i supruga jednako, to će se prebivalište smatrati prebivalištem bračnih drugova. Ako prebivalište supruge i supruga nije jednako, primjenjivat će se pravo s kojim su stranke i njihov brak najbliže povezani. Namjere stranaka u trenutku sklapanja braka relevantne su samo ako upućuju na implicitni odabir prava. Isto pravilo vjerojatno će se primjenjivati i na nepokretnu imovinu.

Ako postoji bračni ugovor ili nagodba, primjenjivat će se pravo ugovora, odnosno pravo prebivališta bračnih drugova ako ne postoje druge naznake o primjenjivom pravu.

### **3.7 Oporuke i nasljedstva**

Kad je riječ o zakonskom nasljeđivanju (tj. nasljeđivanju kada ne postoji oporuka), na nasljeđivanje pokretne imovine primjenjuje se pravo prebivališta intestata u trenutku smrti; na nasljeđivanje nepokretne imovine primjenjuje se pravo koje je mjerodavno u državi u kojoj se imovina nalazi (*lex situs*). U predmetima u kojima postoji oporuka (oporučno nasljeđivanje) sposobnost oporučitelja da sastavi oporuku kojom se ostavlja pokretna imovina utvrđena je pravom prebivališta oporučitelja na datum sastavljanja oporuke. Legatar će moći primati pokretnu imovinu ako za to ima sposobnost na temelju prava svojeg prebivališta ili na temelju prava prebivališta oporučitelja. Ne postoje posebna mjerodavna pravila u pogledu mjesta gdje se nalazi nepokretna imovina, ali bi se najvjerojatnije primjenjivao *lex situs*, a njime bi se vjerojatno utvrdila i sposobnost legatara da preuzme legat koji se sastoji od nepokretne imovine. U skladu sa Zakonom o oporukama iz 1963. i ako je oporučitelj umro 1. siječnja 1964. ili nakon tog datuma, oporuka je formalno valjana (npr. odgovarajući broj svjedoka) ako je u skladu s bilo kojim od sljedećih prava: pravom mjesta u kojem je oporuka izvršena (tj. u pravilu mjesta potpisivanja oporuke pred svjedocima) u trenutku kad je izvršena; pravom prebivališta, uobičajenog boravišta ili zemlje državljanstva oporučitelja u trenutku izvršenja oporuke; pravom prebivališta, uobičajenog boravišta ili zemlje državljanstva oporučitelja u trenutku njegove smrti. Oporuka će biti formalno valjana i u pogledu prijenosa nepokretne imovine ako je u skladu s nacionalnim pravom države u kojoj se imovina nalazi (čime se isključuje primjena upućivanja unatoč tomu što je riječ o nepokretnoj imovini).

Oporuka kojom se ostavlja pokretna imovina materijalno je valjana (npr. ograničenja iznosa koji se može ostaviti na temelju oporuke) ako je u skladu s pravom prebivališta oporučitelja u trenutku njegove smrti. Oporuka kojom se ostavlja nepokretna imovina materijalno je valjana ako je u skladu s pravom države u kojoj se imovina nalazi, tj. bilo kojim sustavom domaćeg prava koji bi se primjenjivao na temelju *lex situs*.

Oporuka se tumači na temelju prava koje je namjeravao odabrati oporučitelj, za koje se pretpostavlja da je pravo prebivališta oporučitelja na datum sastavljanja oporuke. Ta je pretpostavka pravilo *prima facie* i može se oboriti dokazivanjem da je oporučitelj očigledno predviđao i namjeravao da se njegova oporuka tumači u okviru drugog pravnog sustava. Kad je riječ o nepokretnoj imovini, može postojati dodatno ograničenje kojim se određuje da ako se primenom prava *lex situs* ne dopušta ili ne priznaje interes koji proizlazi iz takvog tumačenja, prednost ima *lex situs*.

Valjanost navodnog opoziva oporuke određena je pravom prebivališta oporučitelja u trenutku navodnog opoziva (treba napomenuti da se prema engleskom domaćem pravu, ako se ono primjenjuje, brakom opoziva oporuka, osim ako se dokaže da je oporuka izričito sastavljena uzimajući u obzir sklapanje braka). Međutim, ako se tvrdi da je opoziv postignut sastavljanjem kasnije oporuke (a ne, na primjer, trganjem oporuke), odgovor na pitanje je li ranija oporuka

opozvana tom drugom oporukom utvrdit će se na temelju prava koje se primjenjuje na formalnu valjanost te druge oporuke. Ako nije jasno hoće li se drugom oporukom opozvati ranija oporuka, tumačenje će se utvrditi pravom koje je namjeravao odabrati oporučitelj, a za koje se pretpostavlja da je pravo njegova prebivališta na datum sastavljanja druge oporuke.

### **3.8 Nekretnine**

Imovinskopravni predmeti dijele se na one koji se odnose na pokretnu ili nepokretnu imovinu; je li imovina pokretna ili nepokretna utvrđuje se prema pravu mjesta u kojem se imovina nalazi.

Kad je riječ o nepokretnoj imovini, mjerodavno je pravo mjesta u kojem se imovina nalazi te se primjenjuje upućivanje. To se odnosi na sva pitanja povezana s transakcijom, uključujući sposobnost, formalnosti i materijalnu valjanost. Treba napomenuti da svakako postoji razlika između prijenosa zemljišta ili druge nepokretne imovine i ugovora kojim se uređuju prava i obveze stranaka u okviru tog prijenosa – potonji je uređen posebnim pravilima o mjerodavnom pravu (konkretno u skladu s Uredbom Rim I).

Kad je riječ o vlasničkim (a ne ugovornim) pitanjima koja se odnose na prijenos materijalne pokretne imovine, mjerodavno je pravo u načelu pravo mjesta u kojem se imovina nalazila u vrijeme događaja koji je navodno utjecao na pravo vlasništva nad imovinom. Nije jasno primjenjuje li se u toj situaciji upućivanje, ali odluke engleskih prvostupanskih sudova općenito upućuju na to da se ne primjenjuje. Pravo vlasništva nad materijalnom imovinom stečeno u skladu s tim općim pravilom smatrat će se valjanim u Engleskoj ako se pokretna imovina potom premjesti iz države u kojoj se nalazila u trenutku stjecanja prava vlasništva, osim ako se to pravo ne zamijeni novim pravom vlasništva stečenim u skladu s pravom države u koju je imovina prenesena, odnosno sve dok se takva zamjena ne dogodi. Posebna iznimka od općeg pravila o materijalnoj pokretnoj imovini odnosi se na slučajeve u kojima je materijalna imovina u provozu, a mjesto gdje se ona nalazi strankama nije poznato, ili je ono privremeno, u Engleskoj će se priznati prijenos koji je valjan na temelju mjerodavnog prava o prijenosu.

U slučaju ustupa nematerijalne pokretne imovine, ako je riječ o ugovornom odnosu između ustupitelja i primatelja (kao u većini slučajeva s dugovima), a pitanje se odnosi samo na valjanost i učinak samog ustupa, primjenjuje se Uredba Rim I.

Treba napomenuti da je teško sažeti pravila o odabiru prava u vezi s ustupom i prijenosom nematerijalne imovine i da ne postoji jedno pravilo o odabiru prava kojim je sve obuhvaćeno, uglavnom zbog toga što kategorija nematerijalne imovine obuhvaća vrlo širok raspon prava, od kojih nisu sva ugovorna.

Predlaže se traženje stručnog savjeta kad je riječ o nematerijalnoj pokretnoj imovini.

### **3.9 Nesolventnost**

Ujedinjena Kraljevina stranka je Uredbe Vijeća br. 1346/2000 o stečajnom postupku, kojom se utvrđuju relevantna pravila u postupcima koji uključuju potpuno ili djelomično oduzimanje imovine dužnika i imenovanje stečajnog upravitelja ako se glavni interesi dužnika nalaze u državi članici EU-a (uz iznimku Danske). Ako je nadležan Visoki sud Sjeverne Irske (a on će biti nadležan ako se središte glavnih interesa dužnika nalazi u Sjevernoj Irskoj, za koje se pretpostavlja da je mjesto sjedišta), primjenjivat će se pravo Sjeverne Irske.

U predmetima koji nisu obuhvaćeni Uredbom br. 1346/2000 pravo Sjeverne Irske primjenjivat će se ako su nadležni sudovi Sjeverne Irske (a oni će biti nadležni ako je trgovačko društvo upisano u registar u Sjevernoj Irskoj ili ako postoje osobe u Sjevernoj Irskoj koje bi imale koristi od likvidacije i ne postoje dobri razlozi za proglašenje nenadležnosti).

Posljednji put ažurirano: 08/06/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevođe je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.